

महर्षिवाल्मीकिसंस्कृतविश्वविद्यालयः, मौनधारा (मून्दडी), कपिष्ठलम् (कैथल)

कक्षा - आचार्यः

विषयः - व्याकरणम्

व्याकरण पाठ्यक्रम के उद्देश्य

1. अभिव्यक्ति की साधनभूत भाषा के व्याकरण के बोध के साथ लेखन, पठन एवं भाषण में प्रवीणता लाना ।
2. संस्कृत शास्त्र संरक्षण शास्त्र परम्परा के हस्तांतरण एवं यथार्थ सिद्धता में व्याकरण की भूमिका को स्पष्ट करना
3. व्याकरण सिद्धान्तों के वैज्ञानिक एवं सामाजिक निहितार्थों की आधुनिक बोध के साथ स्थापना हेतु ।
4. व्याकरणिक प्रयोग एवं भाषा वैज्ञानिक विश्लेषण के आधार पर छात्रों में भाषायी दक्षता लाना ।
5. संस्कृत भाषा के स्वरूप की सुरक्षा तथा भाषायी शुद्धता हेतु ।
6. व्याकरणिक तत्त्वों के ज्ञान हेतु ।

कक्षा - आचार्यः
विषयः - व्याकरणम्
महाभाष्यम् - I

सत्रार्द्धम् : प्रथमम्

पत्रम् : द्वितीयम्

विषयः कूटाङ्कः	प्रश्नपत्र- क्रमाङ्कः	एककम्	पाठ्यग्रन्थः - महाभाष्यम् (महाभाष्यस्य षष्ठ-सप्तम-आह्निके)	पूर्णाङ्काः	अवधिः	श्रेयोऽङ्कः
AC(V)-1.2	द्वितीयम्		पाठ्यांशः	१००	९० होराः	६
		१	षष्ठाह्निकस्य आदितः 'सर्वादीनि सर्वनामानि' इति सूत्रपर्यन्तम् ।	१६	१५ होराः	१
		२	'विभाषा दिक्समासे बहुव्रीहौ' इत्यतः 'विभाषा' जसि इति सूत्रपर्यन्तम् ।	१६	१५ होराः	१
		३	'पूर्वपरावर'-सूत्रतः षष्ठाह्निकसम्पूर्णम् ।	१६	१५ होराः	१
		४	सप्तम-आह्निकस्य आदितः 'एच इग्रस्वादेशे' सूत्रपर्यन्तम् ।	१६	१५ होराः	१
		५	'षष्ठी स्थाने योगा' सूत्रतः सप्तमाह्निकं सम्पूर्णम् ।	१६	१५ होराः	१
		६	आन्तरिकमूल्याङ्कनम् १. आन्तरिकपरीक्षणम् / प्रदत्तनियतकार्यम् अङ्काः ०५ २. शास्त्रसम्बद्धसंगोष्ठी / शास्त्रपरिचर्चा अङ्काः ०५ ३. शिक्षणस्रोतस्सामग्र्याः चयनं प्रबन्धनञ्च अङ्काः ०५ ४. उपस्थितिः अङ्काः ०५ ७५% = ०१ अङ्कः ७६%-८०% = ०२ अङ्कौ १%-८५% = ०३ अङ्काः ८६%-९०% = ०४ अङ्काः ९१% तः अधिकम् = ०५ अङ्काः	२०	१५ होराः	१

सहायक पुस्तकानि -

1. व्याकरण महाभाष्यम्	- चारु देव शास्त्री, मोतीलाल बनारसी दास, नई दिल्ली
2. व्याकरण महाभाष्यम्	- पायगुण्डे, चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन, वाराणसी
3. व्याकरण महाभाष्यम्	- हरिनारायण तिवारी, चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन, वाराणसी
4. व्याकरण महाभाष्यम्	- गुरुप्रसाद शास्त्री, प्रतिभा प्रकाशन, नई दिल्ली
5. महाभाष्यनिगूढाकृतयः	- डॉ. देवस्वरूप मिश्र, सम्पूर्णानन्द संस्कृत विश्वविद्यालय, वाराणसी
6. संस्कृत वाङ्मय का वृहद् इतिहास (खण्ड-15 व्याकरण)	- उत्तरप्रदेश संस्कृत संस्थान, लखनऊ
7. व्याकरणशास्त्रस्येतिहासः	- डॉ. ब्रह्मानन्द त्रिपाठी, चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन, वाराणसी
8. व्याकरण शास्त्र का संक्षिप्त इतिहास	- श्री रमाकान्त मिश्र, चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन, वाराणसी

कक्षा - आचार्यः
विषयः - व्याकरणम्
प्रौढमनोरमा I

सत्रार्द्धम् : प्रथमम्

पत्रम् : तृतीयम्

विषयः कूटाङ्कः	प्रश्नपत्र- क्रमाङ्कः	एककम्	पाठ्यग्रन्थः - प्रौढमनोरमा (पञ्चसन्धिप्रकरणम्)	पूर्णाङ्कः	अवधिः	श्रेयोऽङ्कः
AC(V)-1.3	तृतीयम्		पाठ्यांशः	१००	१० होराः	६
		१	संज्ञाप्रकरणम्	१६	१५ होराः	१
		२	परिभाषाप्रकरणम्	१६	१५ होराः	१
		३	अचसन्धिप्रकरणम्	१६	१५ होराः	१
		४	हल्सन्धिप्रकरणम्	१६	१५ होराः	१
		५	विसर्गसन्धितः स्वादिसन्धि समाप्तिपर्यन्तम्।	१६	१५ होराः	१
		६	आन्तरिकमूल्याङ्कनम् १. आन्तरिकपरीक्षणम् / प्रदत्तनियतकार्यम् अङ्काः ०५ २. शास्त्रसम्बद्धसंगोष्ठी / शास्त्रपरिचर्चा अङ्काः ०५ ३. शिक्षणस्रोतस्सामग्र्याः चयनं प्रबन्धनञ्च अङ्काः ०५ ४. उपस्थितिः अङ्काः ०५ ७५% = ०१ अङ्कः ७६%-८०% = ०२ अङ्कौ १%-८५% = ०३ अङ्काः ८६%-९०% = ०४ अङ्काः ९१% तः अधिकम् = ०५ अङ्काः	२०	१५ होराः	१

सहायक पुस्तकानि -

1. प्रौढमनोरमा - पण्डित द्वारिका प्रसाद द्विवेदी, चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन, वाराणसी
2. प्रौढमनोरमा - डॉ. वैद्यनाथ झा
3. प्रौढमनोरमा (पञ्चसन्ध्यन्त) - रमाकान्त पाण्डेय, चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन, वाराणसी
4. प्रौढमनोरमा(पञ्चसन्ध्यन्त) - समापति शर्मा, चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन, वाराणसी
5. संस्कृत वाङ्मय का बृहद् इतिहास (खण्ड-15 व्याकरण) - उत्तरप्रदेश संस्कृत संस्थान, लखनऊ
6. व्याकरणशास्त्रस्येतिहासः - डॉ. ब्रह्मानन्द त्रिपाठी, चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन, वाराणसी
7. व्याकरण शास्त्र का संक्षिप्त इतिहास - श्री रमाकान्त मिश्र, चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन, वाराणसी

कक्षा - आचार्यः
विषयः - व्याकरणम्
लघुशब्देन्दुशेखरः I

सत्रार्द्धम् : प्रथमम्

पत्रम् : चतुर्थम्

विषयः कूटाङ्कः	प्रश्नपत्र- क्रमाङ्कः	एककम्	पाठ्यग्रन्थः - लघुशब्देन्दुशेखरः (पञ्चसन्धिप्रकरणम्)	पूर्णाङ्काः	अवधिः	श्रेयोऽङ्कः
AC(V)-1.4	चतुर्थम्		पाठ्यांशः	१००	९० होराः	६
		१	संज्ञाप्रकरणम्- आदितः 'मुखनासिकावचनोऽनुनासिकः' सूत्रपर्यन्तम्।	१६	१५ होराः	१
		२	'तुल्यास्यप्रयत्नं सवर्णं' सूत्रतः समाप्तिपर्यन्तम्।	१६	१५ होराः	१
		३	परिभाषा- अच्सन्धिप्रकरणम्।	१६	१५ होराः	१
		४	हल्सन्धिप्रकरणम्।	१६	१५ होराः	१
		५	स्वादिसन्धिप्रकरणम्।	१६	१५ होराः	१
		६	आन्तरिकमूल्याङ्कनम् १. आन्तरिकपरीक्षणम् / प्रदत्तनियतकार्यम् अङ्काः ०५ २. शास्त्रसम्बद्धसंगोष्ठी / शास्त्रपरिचर्चा अङ्काः ०५ ३. शिक्षणस्रोतस्सामग्र्याः चयनं प्रबन्धनञ्च अङ्काः ०५ ४. उपस्थितिः अङ्काः ०५ ७५% = ०१ अङ्कः ७६%-८०% = ०२ अङ्कौ १%-८५% = ०३ अङ्काः ८६%-९०% = ०४ अङ्काः ९१% तः अधिकम् = ०५ अङ्काः	२०	१५ होराः	१

सहायक पुस्तकानि -

1. लघुशब्देन्दुशेखरः – श्री वैकुण्ठनाथ शास्त्री, चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन, वाराणसी
2. लघुशब्देन्दुशेखरः – प्रो. हरिनारायण तिवारी,
3. लघुशब्देन्दुशेखरः – आचार्यः विश्वनाथ मिश्र, चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन, वाराणसी
4. लघुशब्देन्दुशेखरः – प्रो. बालशास्त्री, चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन, वाराणसी
5. संस्कृत वाङ्मय का बृहद् इतिहास (खण्ड-15 व्याकरण) – उत्तरप्रदेश संस्कृत संस्थान, लखनऊ
6. व्याकरणशास्त्रस्येतिहासः – डॉ. ब्रह्मानन्द त्रिपाठी, चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन, वाराणसी
7. व्याकरण शास्त्र का संक्षिप्त इतिहास – श्री रमाकान्त मिश्र, चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन, वाराणसी

कक्षा - आचार्यः
विषयः - व्याकरणम्
लघुसिद्धान्तकौमुदी I

सत्रार्द्धम् : प्रथमम्

पत्रम् : पञ्चमम्

विषयः कूटाङ्कः	प्रश्नपत्र क्रमाङ्कः	एककम्	पाठ्यग्रन्थः - लघुसिद्धान्तकौमुदी (पञ्चसन्धिः)	पूर्णाङ्काः	अवधिः	श्रेयोऽङ्कः
AC(V)-1.5	पञ्चमम्		पाठ्यांशः	१००	९० होराः	६
		१	संज्ञाप्रकरणम्	१६	१५ होराः	१
		२	अच्सन्धिः	१६	१५ होराः	१
		३	प्रकृतिभावप्रकरणम्	१६	१५ होराः	१
		४	हल्सन्धिः	१६	१५ होराः	१
		५	विसर्गसन्धिः	१६	१५ होराः	१
		६	आन्तरिकमूल्याङ्कनम् १. आन्तरिकपरीक्षणम् / प्रदत्तनियतकार्यम् अङ्काः ०५ २. शास्त्रसम्बद्धसंगोष्ठी / शास्त्रपरिचर्चा अङ्काः ०५ ३. शिक्षणस्रोतस्सामग्र्याः चयनं प्रबन्धनञ्च अङ्काः ०५ ४. उपस्थितिः अङ्काः ०५ ७५% = ०१ अङ्कः ७६%-८०% = ०२ अङ्कौ १%-८५% = ०३ अङ्काः ८६%-९०% = ०४ अङ्काः ९१% तः अधिकम् = ०५ अङ्काः	२०	१५ होराः	१

सहायक पुस्तकानि -

- लघुसिद्धान्तकौमुदी - स्वामीगोविन्द प्रसाद शर्मा, चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन, वाराणसी
- लघुसिद्धान्तकौमुदी - श्री धरानन्द शास्त्री, मोतीलाल बनारसी दास, नई दिल्ली
- लघुसिद्धान्तकौमुदी - भीमसेन शास्त्री, भैमी प्रकाशन, 537 लाजपत राय मार्केट, नई दिल्ली
- लघुसिद्धान्तकौमुदी - सत्यपाल सिंह, शिवालिक प्रकाशन, नई दिल्ली
- लघुसिद्धान्तकौमुदी - गीताप्रेस, गोरखपुर
- लघुसिद्धान्तकौमुदी - डॉ. सुनेन्द्र देव शास्त्री, चौखम्बा ओरियन्टलिया, नई दिल्ली
- लघुसिद्धान्तकौमुदी - रमाकान्त पाण्डेय, भारतीय विद्या संस्थान, नई दिल्ली
- संस्कृत वाङ्मय का बृहद् इतिहास (खण्ड-15 व्याकरण) - उत्तरप्रदेश संस्कृत संस्थान, लखनऊ
- व्याकरणशास्त्रस्येतिहासः - डॉ. ब्रह्मानन्द त्रिपाठी, चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन, वाराणसी
- व्याकरण शास्त्र का संक्षिप्त इतिहास - श्री रमाकान्त मिश्र, चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन, वाराणसी

कक्षा - आचार्यः
विषयः - व्याकरणम्
परमलघुमञ्जूषा I

सत्रार्द्धम् : द्वितीयम्

पत्रम् : द्वितीयम्

विषयः कूटाङ्कः	प्रश्नपत्र- क्रमाङ्कः	एककम्	पाठ्यग्रन्थः - परमलघुमञ्जूषा	पूर्णाङ्काः	अवधिः	श्रेयोऽङ्कः
AC(V)-2.2	द्वितीयम्		पाठ्यांशः	१००	९० होराः	६
		१	शक्तिनिरूपणम्	१६	१५होराः	१
		२	लक्षणा - निरूपणम्	१६	१५ होराः	१
		३	व्यञ्जना - स्फोट - निरूपणे	१६	१५होराः	१
		४	धात्वर्थनिर्णयनिरूपणम्	१६	१५ होराः	१
		५	कारकनिरूपणम्	१६	१५होराः	१
		६	आन्तरिकमूल्याङ्कनम् १. आन्तरिकपरीक्षणम् / प्रदत्तनियतकार्यम् अङ्काः ०५ २. शास्त्रसम्बद्धसंगोष्ठी / शास्त्रपरिचर्चा अङ्काः ०५ ३. शिक्षणस्रोतस्सामग्र्याः चयनं प्रबन्धनञ्च अङ्काः ०५ ४. उपस्थितिः अङ्काः ०५ ७५% = ०१ अङ्कः ७६%-८०% = ०२ अङ्कौ १%-८५% = ०३ अङ्काः ८६%-९०% = ०४ अङ्काः ९१% तः अधिकम् = ०५ अङ्काः	२०	१५होराः	१

सहायक पुस्तकानि -

1. परमलघुमञ्जूषा	- आचार्यः लोकमणि दहाल, चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन, वाराणसी
2. परमलघुमञ्जूषा	- प्रो. बोध कुमार झा,
3. परमलघुमञ्जूषा	- पं. वंशी धर मिश्र, चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन, वाराणसी
4. परमलघुमञ्जूषा	- नित्यानन्द पर्वतीय, चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन, वाराणसी
5. वैयाकरणसिद्धान्त परमलघुमञ्जूषा	- आचार्यः लोकमणि दहाल, चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन, वाराणसी
6. संस्कृत वाङ्मय का बृहद् इतिहास (खण्ड-15 व्याकरण)	- उत्तरप्रदेश संस्कृत संस्थान, लखनऊ
7. व्याकरणशास्त्रस्येतिहासः	- डॉ. ब्रह्मानन्द त्रिपाठी, चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन, वाराणसी
8. व्याकरण शास्त्र का संक्षिप्त इतिहास	- श्री रमाकान्त मिश्र, चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन, वाराणसी

कक्षा - आचार्यः
विषयः - व्याकरणम्
प्रौढमनोरमा II

सत्रार्द्धम् : द्वितीयम्

पत्रम् : तृतीयम्

विषयः कूटाङ्कः	प्रश्नपत्र- क्रमाङ्कः	एककम्	पाठ्यग्रन्थः - प्रौढमनोरमा (षड्लिङ्गप्रकरणम्)	पूर्णाङ्काः	अवधिः	श्रेयोऽङ्कः
AC(V)-2.3	तृतीयम्		पाठ्यांशः	१००	९० होराः	६
		१	अजन्तपुंल्लिङ्गप्रकरणम्	१६	१५होराः	१
		२	अजन्तस्त्रीलिङ्गप्रकरणम्	१६	१५ होराः	१
		३	अजन्तनपुंसकलिङ्गप्रकरणम्	१६	१५होराः	२
		४	हलन्तपुंल्लिङ्गप्रकरणस्य आदितः 'युष्मदस्मभ्यां'... सूत्रपर्यन्तम्	१६	१५ होराः	१
		५	हलन्तपुंल्लिङ्गस्य 'न चवाहा' ...सूत्रतः हलन्त- नपुंसकलिङ्गप्रकरणपर्यन्तम्	१६	१५होराः	१
		६	आन्तरिकमूल्याङ्कनम् १. आन्तरिकपरीक्षणम् / प्रदत्तनियतकार्यम् अङ्काः ०५ २. शास्त्रसम्बद्धसंगोष्ठी / शास्त्रपरिचर्चा अङ्काः ०५ ३. शिक्षणस्रोतस्सामग्र्याः चयनं प्रबन्धनञ्च अङ्काः ०५ ४. उपस्थितिः अङ्काः ०५ ७५% = ०१ अङ्कः ७६%-८०% = ०२ अङ्कौ १%-८५% = ०३ अङ्काः ८६%-९०% = ०४ अङ्काः ९१% तः अधिकम् = ०५ अङ्काः	२०	१५होराः	१

सहायक पुस्तकानि -

1. प्रौढमनोरमा - पण्डित द्वारिका प्रसाद द्विवेदी, चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन, वाराणसी
2. प्रौढमनोरमा - डॉ. वैद्यनाथ झा, हंसा प्रकाशन, जयपुर
3. प्रौढमनोरमा - डॉ. रमाकान्त पाण्डेय, चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन, वाराणसी
4. प्रौढमनोरमा - समापति शर्मा, चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन, वाराणसी
5. प्रौढमनोरमा - जयशंकर लाल त्रिपाठी, चौखम्बा कृष्णदास अकादमी, वाराणसी
6. प्रौढमनोरमा - पण्डित द्वारिका प्रसाद द्विवेदी, चौखम्बा विद्याभवन, वाराणसी
7. संस्कृत वाङ्मय का बृहद् इतिहास (खण्ड-15 व्याकरण) - उत्तरप्रदेश संस्कृत संस्थान, लखनऊ
8. व्याकरणशास्त्रस्येतिहासः - डॉ. ब्रह्मानन्द त्रिपाठी, चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन, वाराणसी
9. व्याकरण शास्त्र का संक्षिप्त इतिहास - श्री रमाकान्त मिश्र, चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन, वाराणसी

कक्षा - आचार्यः
विषयः - व्याकरणम्
लघुशब्देन्दुशेखरः II

सत्रार्द्धम् : द्वितीयम्

पत्रम् : चतुर्थम्

विषयः कूटाङ्कः	प्रश्नपत्र- क्रमाङ्कः	एककम्	पाठ्यग्रन्थः - लघुशब्देन्दुशेखरः (षड्लिङ्गप्रकरणम्)	पूर्णाङ्काः	अवधिः	श्रेयोऽङ्कः
AC(V)-2.4	चतुर्थम्		पाठ्यांशः	१००	१० होराः	६
		१	अजन्तपुल्लिङ्गप्रकरणम्	१६	१५होराः	१
		२	अजन्तस्त्रीलिङ्गप्रकरणम्	१६	१५होराः	१
		३	अजन्तनपुंसकलिङ्गप्रकरणम्	१६	१५होराः	१
		४	हलन्तपुल्लिङ्गप्रकरणम् – आदितः 'समः' सूत्रपर्यन्तम्	१६	१५होराः	१
		५	हलन्तपुल्लिङ्गप्रकरणस्य 'तिरसस्तिर्य'...सूत्रतः हलन्त- नपुंसकलिङ्गप्रकरणपर्यन्तम्	१६	१५होराः	१
		६	आन्तरिकमूल्याङ्कनम् १. आन्तरिकपरीक्षणम् / प्रदत्तनियतकार्यम् अङ्काः ०५ २. शास्त्रसम्बद्धसंगोष्ठी / शास्त्रपरिचर्चा अङ्काः ०५ ३. शिक्षणस्रोतस्सामग्र्याः चयनं प्रबन्धनञ्च अङ्काः ०५ ४. उपस्थितिः अङ्काः ०५ ७५% = ०१ अङ्कः ७६%-८०% = ०२ अङ्कौ १%-८५% = ०३ अङ्काः ८६%-९०% = ०४ अङ्काः ९१% तः अधिकम् = ०५ अङ्काः	२०	१५होराः	१

सहायक पुस्तकानि -

1. लघुशब्देन्दुशेखरः – श्री वैकुण्ठनाथ शास्त्री, चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन, वाराणसी
2. लघुशब्देन्दुशेखरः – प्रो. हरिनारायण तिवारी,
3. लघुशब्देन्दुशेखरः – आचार्यः विश्वनाथ मिश्र, चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन, वाराणसी
4. लघुशब्देन्दुशेखरः – प्रो. बालशास्त्री, चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन, वाराणसी
5. संस्कृत वाङ्मय का बृहद् इतिहास (खण्ड-15 व्याकरण) – उत्तरप्रदेश संस्कृत संस्थान, लखनऊ
6. व्याकरणशास्त्रस्येतिहासः – डॉ. ब्रह्मानन्द त्रिपाठी, चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन, वाराणसी
7. व्याकरण शास्त्र का संक्षिप्त इतिहास – श्री रमाकान्त मिश्र, चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन, वाराणसी

कक्षा - आचार्यः
विषयः - व्याकरणम्
लघुसिद्धान्तकौमुदी II

सत्रार्द्धम् : द्वितीयम्

पत्रम् : पञ्चमम्

विषयः कूटाङ्कः	प्रश्नपत्र- क्रमाङ्कः	एककम्	पाठ्यग्रन्थः - लघुसिद्धान्तकौमुदी	पूर्णाङ्काः	अवधिः	श्रेयोऽङ्कः
			पाठ्यांशः	१००	१० होराः	६
AC(V)-2.5	पञ्चमम्	१	अजन्तपुल्लिङ्गप्रकरणम् (राम, सर्व, विश्वपा, हरि, सखि, पति, त्रि, क्रोष्टृ, नदी इत्येषां शब्दानां रूपसिद्धिः)	१६	१५होराः	१
		२	अजन्तस्त्रीलिङ्गप्रकरणम् (रमा, सर्वा, मति, त्रि, श्री) अजन्तनपुंसकलिङ्गप्रकरणम् (ज्ञान, वारि, दधि, धातु) इत्येषां शब्दानां रूपसिद्धिः)	१६	१५होराः	१
		३	हलन्तपुल्लिङ्गशब्दाः (विश्ववाह, किम्, इदम्, युष्मद्, अस्मद्) इत्येषां शब्दानां रूपसिद्धिः)	१६	१५होराः	१
		४	हलन्तस्त्रीलिङ्गप्रकरणम् (उपानह, किम्, इदम्, अबादिशब्दानां रूपसिद्धिः)	१६	१५होराः	१
		५	हलन्त- नपुंसकलिङ्गप्रकरणम् (वारि, चतुर्, किम्, इदम्, पयसादि शब्दानां रूपसिद्धिः)	१६	१५होराः	१
		६	आन्तरिकमूल्याङ्कनम् १. आन्तरिकपरीक्षणम् / प्रदत्तनियतकार्यम् अङ्काः ०५ २. शास्त्रसम्बद्धसंगोष्ठी / शास्त्रपरिचर्चा अङ्काः ०५ ३. शिक्षणस्रोतस्सामग्र्याः चयनं प्रबन्धनञ्च अङ्काः ०५ ४. उपस्थितिः अङ्काः ०५ ७५% = ०१ अङ्कः ७६%-८०% = ०२ अङ्कौ १%-८५% = ०३ अङ्काः ८६%-९०% = ०४ अङ्काः ९१% तः अधिकम् = ०५ अङ्काः	२०	१५होराः	१

सहायक पुस्तकानि -

1. लघुसिद्धान्तकौमुदी	- स्वामीगोविन्द प्रसाद शर्मा, चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन, वाराणसी
2. लघुसिद्धान्तकौमुदी	- श्रीधरानन्द शास्त्री, मोतीलाल बनारसी दास, नई दिल्ली
3. लघुसिद्धान्तकौमुदी	- भीमसेन शास्त्री, भैमी प्रकाशन, 537 लाजपत राय मार्केट, नई दिल्ली
4. लघुसिद्धान्तकौमुदी	- सत्यपाल सिंह, शिवालिक प्रकाशन, नई दिल्ली
5. लघुसिद्धान्तकौमुदी	- गीताप्रेस, गोरखपुर
6. लघुसिद्धान्तकौमुदी	- डॉ. सुरेन्द्र देव शास्त्री, चौखम्बा ओरियन्टलिया, नई दिल्ली
7. लघुसिद्धान्तकौमुदी	- रमाकान्त पाण्डेय, भारतीय विद्या संस्थान, नई दिल्ली
8. संस्कृत वाङ्मय का बृहद् इतिहास (खण्ड-15 व्याकरण)	- उत्तरप्रदेश संस्कृत संस्थान, लखनऊ
9. व्याकरणशास्त्रस्येतिहासः	- डॉ. ब्रह्मानन्द त्रिपाठी, चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन, वाराणसी
10. व्याकरण शास्त्र का संक्षिप्त इतिहास	- श्री रमाकान्त मिश्र, चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन, वाराणसी

कक्षा - आचार्यः
विषयः - व्याकरणम्
महाभाष्यं III वैयाकरणसिद्धान्तकौमुदी I

सत्रार्द्धम् : तृतीयम्

पत्रम् : द्वितीयम्

विषयः कूटाङ्कः	प्रश्नपत्र क्रमाङ्कः	एककम्	पाठ्यग्रन्थः - महाभाष्यं वैयाकरणसिद्धान्तकौमुदी च (अष्टम-नवम-आह्निकम्)	पूर्णाङ्काः	अवधिः	श्रेयोऽङ्कः
AC(V)-3.2	द्वितीयम्		पाठ्यांशः	१००	१० होराः	६
		१	अष्टमाह्निके आदितः 'अचः परस्मिन्' - इति सूत्रपर्यन्तम्	१६	१५ होराः	१
		२	'न पदान्त' - सूत्रतः अष्टमाह्निक समाप्तिपर्यन्तम्	१६	१५ होराः	१
		३	नवमाह्निकम् आदितः 'तस्मादित्युत्तरस्य' सूत्रपर्यन्तम्	१६	१५ होराः	१
		४	'स्वं रूपं'... इत्यतः नवमाह्निकसमाप्तिपर्यन्तम्	१६	१५ होराः	१
		५	वैयाकरणसिद्धान्तकौमुदी (३६५५ तः ३६६५ सूत्राणि)	१६	१५ होराः	१
		६	आन्तरिकमूल्याङ्कनम् १. आन्तरिकपरीक्षणम् / प्रदत्तनियतकार्यम् अङ्काः ०५ २. शास्त्रसम्बद्धसंगोष्ठी / शास्त्रपरिचर्चा अङ्काः ०५ ३. शिक्षणस्रोतस्सामग्र्याः चयनं प्रबन्धनञ्च अङ्काः ०५ ४. उपस्थितिः अङ्काः ०५ ७५% = ०१ अङ्कः ७६%-८०% = ०२ अङ्कौ १%-८५% = ०३ अङ्काः ८६%-९०% = ०४ अङ्काः ९१% तः अधिकम् = ०५ अङ्काः	२०	१५ होराः	१

सहायक पुस्तकानि -

- व्याकरण महाभाष्यम् - चारु देव शास्त्री, मोतीलाल बनारसी दास, नई दिल्ली
- व्याकरण महाभाष्यम् - पायगुण्डे, चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन, वाराणसी
- व्याकरण महाभाष्यम् - हरिनारायण तिवारी, चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन, वाराणसी
- व्याकरण महाभाष्यम् - गुरुप्रसाद शास्त्री, प्रतिभा प्रकाशन, नई दिल्ली
- महाभाष्यनिगूढाकृतयः - डॉ. देवस्वरूप मिश्र, सम्पूर्णानन्द संस्कृत विश्वविद्यालय, वाराणसी
- वैयाकरणसिद्धान्तकौमुदी - गोविन्दाचार्य, चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन, वाराणसी
- वैयाकरणसिद्धान्तकौमुदी - आचार्यः जगदीश शास्त्री, मोतीलाल बनारसी दास, नई दिल्ली
- वैयाकरणसिद्धान्तकौमुदी - श्री चन्द्रशेखर शास्त्री, परिमल पब्लिकेशन, नई दिल्ली
- वैयाकरणसिद्धान्तकौमुदी - गिरधर शर्मा एवं परमेश्वरानन्द शर्मा, मोतीलाल बनारसी दास, नई दिल्ली
- वैयाकरणसिद्धान्तकौमुदी - डॉ. सुलेखा देवी, चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन, वाराणसी
- वैयाकरणसिद्धान्तकौमुदी - गोपाल दत्त पाण्डेय, चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन, वाराणसी
- वैयाकरणसिद्धान्तकौमुदी - ईश्वरचन्द्र एवं सोमलेखा, चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन, वाराणसी
- वैयाकरणसिद्धान्तकौमुदी - शिवप्रसाद शर्मा, चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन, वाराणसी
- वैयाकरणसिद्धान्तकौमुदी - सभापति शर्मा, चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन, वाराणसी
- संस्कृत वाङ्मय का बृहद् इतिहास (खण्ड-15 व्याकरण) - उत्तरप्रदेश संस्कृत संस्थान, लखनऊ
- व्याकरणशास्त्रस्येतिहासः - डॉ. ब्रह्मानन्द त्रिपाठी, चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन, वाराणसी
- व्याकरण शास्त्र का संक्षिप्त इतिहास - श्री रमाकान्त मिश्र, चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन, वाराणसी

कक्षा - आचार्यः
विषयः - व्याकरणम्
परमलघुमञ्जूषा II

सत्रार्द्धम् : तृतीयम्

पत्रम् : तृतीयम्

विषयः कूटाङ्कः	प्रश्नपत्र- क्रमाङ्कः	एककम्	पाठ्यग्रन्थः - परमलघुमञ्जूषा	पूर्णाङ्कः	अवधिः	श्रेयोऽङ्कः
AC(V)-3.3	तृतीयम्		पाठ्यांशः	१००	९० होराः	६
		१	आकाङ्क्षा-योग्यता-आसत्ति-तात्पर्य विचाराश्च	१६	१५ होराः	१
		२	निपातार्थः	१६	१५ होराः	१
		३	दशलकारादेशार्थनिर्णयः	१६	१५ होराः	१
		४	नामार्थविचारः	१६	१५ होराः	१
		५	समासादिवृत्त्यर्थविचारः	१६	१५ होराः	१
		६	आन्तरिकमूल्याङ्कनम् १. आन्तरिकपरीक्षणम् / प्रदत्तनियतकार्यम् अङ्काः ०५ २. शास्त्रसम्बद्धसंगोष्ठी / शास्त्रपरिचर्चा अङ्काः ०५ ३. शिक्षणस्रोतस्सामग्र्याः चयनं प्रबन्धनञ्च अङ्काः ०५ ४. उपस्थितिः अङ्काः ०५ ७५% = ०१ अङ्कः ७६%-८०% = ०२ अङ्कौ १%-८५% = ०३ अङ्काः ८६%-९०% = ०४ अङ्काः ९१% तः अधिकम् = ०५ अङ्काः	२०	१५ होराः	१

सहायक पुस्तकानि -

1. परमलघुमञ्जूषा	- आचार्यः लोकमणि दहाल, चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन, वाराणसी
2. परमलघुमञ्जूषा	- प्रो. बोध कुमार झा,
3. परमलघुमञ्जूषा	- पं. वंशीधर मिश्र, चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन, वाराणसी
4. परमलघुमञ्जूषा	- नित्यानन्द पर्वतीय, चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन, वाराणसी
5. वैयाकरणसिद्धान्त परमलघुमञ्जूषा	- आचार्यः लोकमणि दहाल, चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन, वाराणसी
6. संस्कृत वाङ्मय का बृहद् इतिहास (खण्ड-15 व्याकरण)	- उत्तरप्रदेश संस्कृत संस्थान, लखनऊ
7. व्याकरणशास्त्रस्येतिहासः	- डॉ. ब्रह्मानन्द त्रिपाठी, चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन, वाराणसी
8. व्याकरण शास्त्र का संक्षिप्त इतिहास	- श्री रमाकान्त मिश्र, चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन, वाराणसी

कक्षा - आचार्यः

विषयः - व्याकरणम्

वाक्यपदीयम् I

सत्रार्द्धम् : तृतीयम्

पत्रम् : चतुर्थम्

विषयः कूटाङ्कः	प्रश्नपत्र क्रमाङ्कः	एककम्	पाठ्यग्रन्थः - वाक्यपदीयम् (ब्रह्मकाण्डम् (१ तः ७५ पर्यन्तम्))	पूर्णाङ्कः	अवधिः	श्रेयोऽङ्कः
AC(V)-3.4	चतुर्थम्		पाठ्यांशः	१००	९० होराः	६
		१	१ तः २० कारिकाः	१६	१५ होराः	१
		२	२१ तः ४० कारिकाः	१६	१५ होराः	१
		३	४१ तः ५२ कारिकाः	१६	१५ होराः	१
		४	५३ तः ६५ कारिकाः	१६	१५ होराः	१
		५	६६ तः ७५ कारिकाः	१६	१५ होराः	१
		६	आन्तरिकमूल्याङ्कनम् १. आन्तरिकपरीक्षणम् / प्रदत्तनियतकार्यम् अङ्काः ०५ २. शास्त्रसम्बद्धसंगोष्ठी / शास्त्रपरिचर्चा अङ्काः ०५ ३. शिक्षणस्रोतस्सामग्र्याः चयनं प्रबन्धनञ्च अङ्काः ०५ ४. उपस्थितिः अङ्काः ०५ ७५% = ०१ अङ्कः ७६%-८०% = ०२ अङ्कौ १%-८५% = ०३ अङ्काः ८६%-९०% = ०४ अङ्काः ९१% तः अधिकम् = ०५ अङ्काः	२०	१५ होराः	१

सहायक पुस्तकानि -

- वाक्यपदीयम् - डॉ. शम्भुदयालपाण्डेय, चौखम्बा ओरियन्टलिया, नई दिल्ली
- वाक्यपदीयम् - डॉ. जयदत्त उप्रेती, परिमल पब्लिकेशन, नई दिल्ली
- वाक्यपदीयम् (ब्रह्मकाण्डम्) - डॉ. शिवशंकर अवस्थी, चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन, वाराणसी
- वाक्यपदीयम् (ब्रह्मकाण्डम्) - रघुनाथ शर्मा, सम्पूर्णानन्द संस्कृत विश्वविद्यालय, वाराणसी
- वाक्यपदीयम् (ब्रह्मकाण्डम्) - सूर्यनारायण शुक्ल, चौखम्बा संस्कृत सीरीज ऑफिस, वाराणसी
- वाक्यपदीयम् (ब्रह्मकाण्डम्) - सत्यकाम वर्मा, मुंशीराम मनोहर लाल, नई दिल्ली
- संस्कृत वाङ्मय का बृहद् इतिहास (खण्ड-15 व्याकरण) - उत्तरप्रदेश संस्कृत संस्थान, लखनऊ
- व्याकरणशास्त्रस्येतिहासः - डॉ. ब्रह्मानन्द त्रिपाठी, चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन, वाराणसी
- व्याकरण शास्त्र का संक्षिप्त इतिहास - श्री रमाकान्त मिश्र, चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन, वाराणसी

कक्षा - आचार्यः
विषयः - व्याकरणम्
लघुसिद्धान्तकौमुदी III

सत्रार्द्धम् : तृतीयम्

पत्रम् : पञ्चमम्

विषयः कूटाङ्कः	प्रश्नपत्र क्रमाङ्कः	एककम्	पाठ्यविषयाः - लघुसिद्धान्तकौमुदी (भ्वादिप्रकरणतः चुरादिगणपर्यन्तम्)	पूर्णाङ्काः	अवधिः	श्रेयोऽङ्कः
AC(V)-3.5	पञ्चमम्		पाठ्यांशः	१००	१० होराः	६
		१	कर्तृकर्माद्यर्थक-लकाराणामात्मनेपद-परस्मैपदयोश्च सूत्रार्थप्रबोधनेन वाक्येषु प्रयोगाभ्यासः । भूधातोः सर्वेषु लकारेषु रूपसिद्धिप्रबोधनम् ।	१६	१५ होराः	१
		२	अत्- गुप्-पा गम् एध्-कमु- पच् -यज् प्रभृति भ्वादिप्रकरणस्थ धातूनां सर्वलकारेषु रूपसिद्धि प्रबोधनम् ।	१६	१५ होराः	१
		३	अदादिगणस्थधातूनां ससूत्ररूपसिद्धि प्रबोधनम्	१६	१५ होराः	१
		४	अथ जुहोत्यादितः आरभ्य अथ तुदादिगणपर्यन्तधातूनां ससूत्ररूपसिद्धि प्रबोधनम्	१६	१५ होराः	१
		५	रुधादिगणतः आरभ्य चुरादिगण पर्यन्तधातूनां ससूत्ररूपसिद्धि प्रबोधनम्	१६	१५ होराः	१
		६	आन्तरिकमूल्याङ्कनम् १. आन्तरिकपरीक्षणम् / प्रदत्तनियतकार्यम् अङ्काः ०५ २. शास्त्रसम्बद्धसंगोष्ठी / शास्त्रपरिचर्चा अङ्काः ०५ ३. शिक्षणस्रोतस्सामग्र्याः चयनं प्रबन्धनञ्च अङ्काः ०५ ४. उपस्थितिः अङ्काः ०५ ७५% = ०१ अङ्कः ७६%-८०% = ०२ अङ्कौ १%-८५% = ०३ अङ्काः ८६%-९०% = ०४ अङ्काः ९१% तः अधिकम् = ०५ अङ्काः	२०	१५ होराः	१

सहायकपुस्तकानि -

1. लघुसिद्धान्तकौमुदी	- स्वामीगोविन्द प्रसाद शर्मा, चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन, वाराणसी
2. लघुसिद्धान्तकौमुदी	- श्री धरानन्द शास्त्री, मोतीलाल बनारसी दास, नई दिल्ली
3. लघुसिद्धान्तकौमुदी	- भीमसेन शास्त्री, भैमी प्रकाशन, 537 लाजपत राय मार्केट, नई दिल्ली
4. लघुसिद्धान्तकौमुदी	- सत्यपाल सिंह, शिवालिक प्रकाशन, नई दिल्ली
5. लघुसिद्धान्तकौमुदी	- गीताप्रेस, गोरखपुर
6. लघुसिद्धान्तकौमुदी	- डॉ. सुरेन्द्र देव शास्त्री, चौखम्बा ओरियन्टलिया, नई दिल्ली
7. लघुसिद्धान्तकौमुदी	- रमाकान्त पाण्डेय, भारतीय विद्या संस्थान, नई दिल्ली
8. संस्कृत वाङ्मय का बृहद् इतिहास (खण्ड-15 व्याकरण)	- उत्तरप्रदेश संस्कृत संस्थान, लखनऊ
9. व्याकरणशास्त्रस्येतिहासः	- डॉ. ब्रह्मानन्द त्रिपाठी, चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन, वाराणसी
10. व्याकरण शास्त्र का संक्षिप्त इतिहास	- श्री रमाकान्त मिश्र, चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन, वाराणसी

कक्षा - आचार्यः
विषयः - व्याकरणम्
परिभाषेन्दुशेखरः I

सत्रार्द्धम् : चतुर्थम्

पत्रम् : द्वितीयम्

विषयः कूटाङ्कः	प्रश्नपत्र क्रमाङ्कः	एककम्	पाठ्यग्रन्थः - परिभाषेन्दुशेखरः (शास्त्रसम्पादनोद्देशं नाम प्रकरणम्)	पूर्णाङ्काः	अवधिः	श्रेयोऽङ्कः
AC(V)-4.2	द्वितीयम्		पाठ्यांशः	१००	९० होराः	६
		१	'व्याख्यानतो विशेषप्रतिपत्तिर्न' इत्यतः 'एकान्ताः' परिभाषापर्यन्तम्	१६	१५ होराः	१
		२	चानुबन्धकृतम् 'इत्यतः निर्दिश्यमानस्य' इति परिभाषापर्यन्तम्	१६	१५ होराः	१
		३	'यत्रानेकविधमान्तर्यम्' इत्यतः 'वर्णाश्रये नास्ति प्रत्ययलक्षण'पर्यन्तम्	१६	१५ होराः	१
		४	'उणादयोऽव्युत्पन्नानि' इत्यतः 'स्त्रीप्रत्यये चानुपसर्जने' न परिभाषा पर्यन्तम्	१६	१५ होराः	१
		५	'संज्ञाविधौ' इति परिभाषातः समाप्तिपर्यन्तम्	१६	१५ होराः	१
		६	आन्तरिकमूल्याङ्कनम् १. आन्तरिकपरीक्षणम् / प्रदत्तनियतकार्यम् अङ्काः ०५ २. शास्त्रसम्बद्धसंगोष्ठी / शास्त्रपरिचर्चा अङ्काः ०५ ३. शिक्षणस्रोतस्सामग्र्याः चयनं प्रबन्धनञ्च अङ्काः ०५ ४. उपस्थितिः अङ्काः ०५ ७५% = ०१ अङ्कः ७६%-८०% = ०२ अङ्कौ १%-८५% = ०३ अङ्काः ८६%-९०% = ०४ अङ्काः ९१% तः अधिकम् = ०५ अङ्काः	२०	१५ होराः	१

सहायक पुस्तकानि -

1. परिभाषेन्दुशेखरः	- श्री नारायण मिश्र, चौखम्बा पब्लिशर्स, वाराणसी
2. परिभाषेन्दुशेखरः	- कैलहार्न, परिमल पब्लिकेशन, नई दिल्ली
3. परिभाषेन्दुशेखरः	- शेष शर्मा सूरि, सम्पूर्णानन्द संस्कृत विश्वविद्यालय, वाराणसी
4. परिभाषेन्दुशेखरः	- योगेश्वर शास्त्री, सम्पूर्णानन्द संस्कृत विश्वविद्यालय, वाराणसी
5. परिभाषेन्दुशेखरः	- तात्या शास्त्री, चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन, वाराणसी
6. परिभाषेन्दुशेखरः	- विश्वनाथ मिश्र, चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन, वाराणसी
7. परिभाषेन्दुशेखरः	- जयदेव शर्मा, चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन, वाराणसी
8. परिभाषेन्दुशेखरः	- हरिनारायण आपटे, आनन्दाश्रम मुद्रणालय, पुणे
9. परिभाषेन्दुशेखरः	- श्रीपाद सत्यनारायण मूर्ति, राष्ट्रीय संस्कृत विद्यापीठ, तिरुपति
10. परिभाषेन्दुशेखरः	- हर्षनाथ मिश्र, राष्ट्रीय संस्कृत संस्थान, नई दिल्ली
11. संस्कृत वाङ्मय का बृहद् इतिहास (खण्ड-15 व्याकरण)	- उत्तरप्रदेश संस्कृत संस्थान, लखनऊ
12. व्याकरणशास्त्रस्येतिहासः	- डॉ. ब्रह्मानन्द त्रिपाठी, चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन, वाराणसी
13. व्याकरण शास्त्र का संक्षिप्त इतिहास	- श्री रमाकान्त मिश्र, चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन, वाराणसी

कक्षा - आचार्यः
विषयः - व्याकरणम्
वैयाकरणभूषणसारः I

सत्रार्द्धम् : चतुर्थम्

पत्रम् : तृतीयम्

विषयः कूटाङ्कः	प्रश्नपत्र- क्रमाङ्कः	एककम्	पाठ्यग्रन्थः - वैयाकरणभूषणसारः	पूर्णाङ्काः	अवधिः	श्रेयोऽङ्कः
AC(V)-4.3	तृतीयम्		पाठ्यांशः	१००	९० होराः	६
		१	धात्वर्थनिर्णयः आदितः १० कारिकाः	१६	१५ होराः	१
		२	धात्वर्थनिर्णयः ११ कारिकातः अन्तिमां यावत्	१६	१५ होराः	१
		३	लकारार्थनिर्णयः	१६	१५ होराः	१
		४	सुबर्थनिर्णयः	१६	१५ होराः	१
		५	समासार्थनिर्णयः	१६	१५ होराः	१
		६	आन्तरिकमूल्याङ्कनम् १. आन्तरिकपरीक्षणम् / प्रदत्तनियतकार्यम् अङ्काः ०५ २. शास्त्रसम्बद्धसंगोष्ठी / शास्त्रपरिचर्चा अङ्काः ०५ ३. शिक्षणस्रोतस्सामग्र्याः चयनं प्रबन्धनञ्च अङ्काः ०५ ४. उपस्थितिः अङ्काः ०५ ७५% = ०१ अङ्कः ७६%-८०% = ०२ अङ्कौ १%-८५% = ०३ अङ्काः ८६%-९०% = ०४ अङ्काः ९१% तः अधिकम् = ०५ अङ्काः	२०	१५ होराः	१

सहायक पुस्तकानि -

1. वैयाकरणभूषणसारः	- श्री ब्रह्मदत्त द्विवेदी, चौखम्बा पब्लिशर्स, वाराणसी
2. वैयाकरणभूषणसारः	- पं प्रभाकर मिश्र, चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन, वाराणसी
3. वैयाकरणभूषणसारः	- पं नन्दकिशोर शास्त्री एवं बाल शास्त्री, चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन, वाराणसी
4. वैयाकरणभूषणसारः	- भीमसेन शास्त्री, भैमी प्रकाशन, नई दिल्ली
5. वैयाकरणभूषणसारः	- चन्द्रिका प्रसाद द्विवेदी, चौखम्बा संस्कृत प्रतिष्ठान, वाराणसी
6. संस्कृत वाङ्मय का बृहद् इतिहास (खण्ड-15 व्याकरण)	- उत्तरप्रदेश संस्कृत संस्थान, लखनऊ
7. व्याकरणशास्त्रस्येतिहासः	- डॉ. ब्रह्मानन्द त्रिपाठी, चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन, वाराणसी
8. व्याकरण शास्त्र का संक्षिप्त इतिहास	- श्री रमाकान्त मिश्र, चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन, वाराणसी

कक्षा - आचार्यः
विषयः - व्याकरणम्
वाक्यपदीयम् II

सत्रार्द्धम् : चतुर्थम्

पत्रम् : चतुर्थम्

विषयः कूटाङ्कः	प्रश्नपत्र- क्रमांकः	एककम्	पाठ्यग्रन्थः - वाक्यपदीयम् (ब्रह्मकाण्डम्(७६ तः १५५ कारिकाः))	पूर्णाङ्काः	अवधिः	श्रेयोऽङ्कः
AC(V)-4.4	चतुर्थम्		पाठ्यांशः	१००	९० होराः	६
		१	७६ तः ९० कारिकाः	१६	१५ होराः	१
		२	९१ तः १०५ कारिकाः	१६	१५ होराः	१
		३	१०६ तः १२० कारिकाः	१६	१५ होराः	१
		४	१२१ तः १३५ कारिकाः	१६	१५ होराः	१
		५	१३६ तः १५५ कारिकाः	१६	१५ होराः	१
		६	आन्तरिकमूल्याङ्कनम् १. आन्तरिकपरीक्षणम् / प्रदत्तनियतकार्यम् अङ्काः ०५ २. शास्त्रसम्बद्धसंगोष्ठी / शास्त्रपरिचर्चा अङ्काः ०५ ३. शिक्षणस्रोतस्सामग्र्याः चयनं प्रबन्धनञ्च अङ्काः ०५ ४. उपस्थितिः अङ्काः ०५ ७५% = ०१ अङ्कः ७६%-८०% = ०२ अङ्कौ १%-८५% = ०३ अङ्काः ८६%-९०% = ०४ अङ्काः ९१% तः अधिकम् = ०५ अङ्काः	२०	१५ होराः	१

सहायक पुस्तकानि -

1. वाक्यपदीयम्	- डॉ. शम्भुदयालपाण्डेय, चौखम्बा ओरियन्टालिया, नई दिल्ली
2. वाक्यपदीयम्	- डॉ. जयदत्त उप्रेती, परिमल पब्लिकेशन, नई दिल्ली
3. वाक्यपदीयम् (ब्रह्मकाण्डम्)	- डॉ. शिवशंकर अवस्थी, चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन, वाराणसी
4. वाक्यपदीयम् (ब्रह्मकाण्डम्)	- रघुनाथ शर्मा, सम्पूर्णानन्द संस्कृत विश्वविद्यालय, वाराणसी
5. वाक्यपदीयम् (ब्रह्मकाण्डम्)	- सूर्यनारायण शुक्ल, चौखम्बा संस्कृत सीरीज ऑफिस, वाराणसी
6. वाक्यपदीयम् (ब्रह्मकाण्डम्)	- सत्यकाम वर्मा, मुंशीराम मनोहर लाल, नई दिल्ली
7. संस्कृत वाङ्मय का बृहद् इतिहास (खण्ड-15 व्याकरण)	- उत्तरप्रदेश संस्कृत संस्थान, लखनऊ
8. व्याकरणशास्त्रस्येतिहासः	- डॉ. ब्रह्मानन्द त्रिपाठी, चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन, वाराणसी
9. व्याकरण शास्त्र का संक्षिप्त इतिहास	- श्री रमाकान्त मिश्र, चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन, वाराणसी

कक्षा - आचार्यः
विषयः - व्याकरणम्
लघुसिद्धान्तकौमुदी IV

सत्रार्द्धम् : चतुर्थम्

पत्रम् : पञ्चमम्

विषयः कूटाङ्कः	प्रश्नपत्र- क्रमाङ्कः	एककम्	पाठ्यग्रन्थः - लघुसिद्धान्तकौमुदी	पूर्णाङ्काः	अवधिः	श्रेयोऽङ्कः
AC(V)-4.5	पञ्चमम्		पाठ्यांशः	१००	९० होराः	६
		१	कृत्यप्रक्रियातः पूर्वकृदन्तप्रकरणपर्यन्त शब्दसिद्धिः परिज्ञानम्	१६	१५ होराः	१
		२	सम्पूर्ण उक्त कृदन्त प्रकरणस्थससूत्रशब्दसिद्धिः परिज्ञानम्	१६	१५ होराः	१
		३	'अथसमासाः' इत्यारभ्य तत्पुरुषसमासप्रकरणपर्यन्तससूत्र समासावबोधनम्	१६	१५ होराः	१
		४	'अथ बहुव्रीहिः' इत्यारभ्य -द्वन्द्व समास प्रकरणपर्यन्तससूत्रसमासावबोधनम्	१६	१५ होराः	१
		५	स्त्रीप्रत्ययप्रकरणस्थससूत्र-शब्दसिद्धिः परिज्ञानम्	१६	१५ होराः	१
		६	आन्तरिकमूल्याङ्कनम् १. आन्तरिकपरीक्षणम् / प्रदत्तनियतकार्यम् अङ्काः ०५ २. शास्त्रसम्बद्धसंगोष्ठी / शास्त्रपरिचर्चा अङ्काः ०५ ३. शिक्षणस्रोतस्सामग्र्याः चयनं प्रबन्धनञ्च अङ्काः ०५ ४. उपस्थितिः अङ्काः ०५ ७५% = ०१ अङ्कः ७६%-८०% = ०२ अङ्कौ १%-८५% = ०३ अङ्काः ८६%-९०% = ०४ अङ्काः ९१% तः अधिकम् = ०५ अङ्काः	२०	१५ होराः	१

सहायक पुस्तकानि -

1. संस्कृत वाङ्मय का बृहद् इतिहास (खण्ड-15 व्याकरण) 2. व्याकरणशास्त्रस्येतिहासः 3. व्याकरण शास्त्र का संक्षिप्त इतिहास	- उत्तरप्रदेश संस्कृत संस्थान, लखनऊ - डॉ. ब्रह्मानन्द त्रिपाठी, चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन, वाराणसी - श्री रमाकान्त मिश्र, चौखम्बा सुरभारती प्रकाशन, वाराणसी